

Služby Božie – Veľký kostol
Prvá nedeľa po Svätej Trojici
6. 6. 2021

List Jakuba 3,13–18

¹³ Kto je medzi vami múdry a rozumný? Nech dobrým konaním preukáže svoje skutky v múdrej skromnosti! ¹⁴ Ale ak máte horkú vášnivosť a hašterivosť v srdci, nevychvaľujte sa a neklamte proti pravde.

¹⁵ Toto nie je múdrosť zhora, ale pozemská, zmyslová, démonická. ¹⁶ Lebo kde je vášnivosť a hašterivosť, tam je nepokoj a všetko možné zlo. ¹⁷ Ale múdrosť, ktorá je zhora, je predovšetkým čistá, potom pokojamilovná, krotká, poslušná, plná milosrdenstva a dobrého ovocia, nestranná, bez pokrytectva. ¹⁸ A ovocie spravodlivosti rozsieva sa v pokoji tým, čo tvoria pokoj.

Bratia a sestry.

V uplynulú nedeľu sa v tomto chráme konal koncert pri príležitosti okrúhleho životného jubilea nášho brata kantora, profesora Jána Vladimíra Michalka. Každý, kto sa tohto podujatia zúčastnil isto súhlasí, že to bol mimoriadny umelecký zážitok, ktorý okrem vybraných hudobných kompozícií umocnili aj múdre slová jubilanta v závere koncertu, ktorými zdôraznil význam spojenia hudby a svätostánku, pretože práve tu dochádza ku kontaktu silnej pozitívnej emócie vyvolanej hudobným prednesom a teológiou. Hudba tak privádza človeka k dôležitým existenciálnym otázkam, na ktoré sa musí snažiť hľadať odpovede a tie následne preniesť efektívne do roviny každodenného života v spoločnosti, ktorej je súčasťou. A je tomu tak aj v prípade lásky, ktorá, ak sa má stať dokonalou, musí korelovať s múdrosťou, ktorej prameňom je sám Stvoriteľ. Iba táto múdrosť totiž privádza človeka k pokore a tá zase k tej skutočnej, nefalšovanej láske.

V dnešnom kázňovom texte jasne stojí, že neochota, či neschopnosť rozlišovať medzi tou *pozemskou* a *nebeskou* múdrosťou, inými slovami medzi ľudskou a Božou múdrosťou, privádza človeka vždy k fatálnym dôsledkom, ktoré, vyjadrené obraznou rečou dnešného evanjelia, znamenajú odmietnutie pozvania prijať požehnanie Božieho kráľovstva. Je to paradox. Veď slová dnešného textu Starej zmluvy hovoria jasne: „*Či múdrosť nevolá, či rozumnosť nevydáva svoj hlas?*“ Prečo potom tak často dochádza k tomu, že toto volanie pre-

počujeme, alebo ho vedome počuť nechceme? Ved' nemožno donekonečna prehliadať narastajúce množstvo civilizačných diagnóz, ako sú syndróm vyhorenia, ťažké depresie, rôzne psychózy sprevádzané pocitom prázdnoty a apatie, sklon k alkoholizmu, či drogová závislosť. To všetko súvisí s odmietaním učiť sa Božej múdrosti a žiť v láske k Božiemu tvorstvu, v porozumení a ochote prijať iného bez vopred určených podmienok.

Je to smutná realita, ktorej čelia všetky generácie a spoločnosti. Táto situácia zároveň vypovedá o dôležitej skutočnosti: svet sa neustále a dynamicky vyvíja a ak sa uzavrieme len do toho vlastného mikrosveta zidealizovaných vnútorných pocitov a predstáv, ak v tejto dynamike nedokážeme vidieť Božie volanie k múdrosti, potom sa to končí práve takto. Nové výzvy sú preto trvalou súčasťou života, treba sa im postaviť práve tak, že pozvanie čerpať z Božej múdrosti počujeme. Akýkoľvek sentiment romantizujúceho kliše zdanlivo slávnej minulosti, či už je to náboženstvo, národ, krajina, či v poslednom období narastajúce infantilné volanie po akejsi zázračnej záchrane z Východu, to všetko je nielen prázdnu ideológiou, ale zároveň aj nebezpečným hazardom, ktorý naše problémy nielen nedokáže vyriešiť, ale ich ešte viac prehľbuje.

Človek preto potrebuje poznať odpoveď na zásadnú existenciálnu otázku: aký zmysel a cieľ má náš život a ako dokázať rozpoznať, povedané slovami kázňového textu, múdrosť *zhora*, ktorá sa mani-

festuje v celých dejinách vesmíru, od tej prízemnej. Odpovede na tieto neľahké otázky nám pomáhajú nájsť i Jakubove slová, ktoré adresuje spoločenstvu veriacich kresťanov, ktoré časom podľahlo ilúzii, že k spáse stačí len verbálne vyznanie viery v Boha a Ježiša Krista a vykonávanie predpísaných liturgických úkonov. Podľa Jakuba je to dôsledok uplatňovania prízemnej múdrosti vo vzájomných vzťahoch, ktorá v skutočnosti múdrosťou vôbec nie je. Začína totiž a aj končí v egocentrizme, v sebaláske, v neduhoch, akými sú šovinizmus, xenofóbia, rasizmus, poverčivosť a modloslužba.

Bratia a sestry, je to až neuveriteľné, že už tak skoro, ešte v prvom storočí naše éry, sa spoločenstvo veriacich tak zásadne odklonilo od obsahu Ježišovho učenia a od Božej vôle v Zákone, ktorá človeka oslobodzuje od túžby po bohorovnosti, ako aj narcistických sklonov, ak naň neprestane hľadieť optikou jeho duchovnej esencie, ktorá v sebe obsahuje vlastné princípy Božieho stvoriteľského diela, ktorými sú láska, milosrdenstvo, rovnosť, spravodlivosť pre každého rovnako. K tomu, aby to veriaci ľudia dokázali pochopiť a podľa toho aj žiť, potrebujú, obrazne povedané, čerpať každodenne z Božej múdrosti. Jakubov list tak aj nám pripomína, že je treba ostať bdely. Súčasne nám ukazuje možnosť, ako sa vyhnúť fatálnym dôsledkom nesprávne pochopenej zbožnosti.

Napomenutie začína výzvou: *Kto je medzi vami múdry a rozumný? Nech dobrým konaním preukáže svoje skutky v múdrej*

skromnosti! Jakub vyjadruje myšlienku, ktorá je priamo protiváhou jednak horlivého poučovania ostatných, v túžbe zmeniť ich na vlastný obraz, ako aj okázalého chválenia Boha na jednej strane, no súčasne aj zatracovania ľudí, ktorí nám vadia, ktorí nezodpovedajú našim predstavám akoby sa mali obliekať, správať, či žiť. Už na samom začiatku tak Jakub zdôraznil, že horlivosťou sa nedá presadiť Božia spravodlivosť. K tomu je treba vstúpiť do seba a v tichosti načúvať slovu evanjelia v tom úžasne širokom kontexte života v tomto svete. Práve to je prejav pokornej múdrosti (1,20). A k tomu, okrem iného, dopomáha človeku aj umenie, zvlášť to hudobné, ktoré dokáže uchopiť samotnú esenciu našej duchovnej podstaty a položiť si otázku, čo to v skutočnosti znamená veriť v Boha, učiť sa láske k tvorstvu, a prečo je to životne dôležité.

Jakub pokračuje v rozvíjaní tejto myšlienky ďalej. Píše: *Ale ak máte horkú vášnivosť a hašterivosť v srdci, nevychvaľujte sa a neklamte proti pravde. Toto nie je múdrosť zhora, ale pozemská, zmyslová, démonická. Lebo kde je vášnivosť a hašterivosť, tam je nepokoj a všetko možné zlo. Áno, bratia a sestry. Je to práve tento dôležitý aspekt Jakubovho napomínania, ktorý rezonuje aj v súčasnej diskusii o tolerancii, no aj o tom, do akej miery samotná reč a výber použitých slov vo vzťahu k iným ľuďom ovplyvňuje naše myslenie a konanie.*

Grécke slovo *zēlos*, ktoré prekladáme ako vášnivosť alebo horlivosť, vyjadruje ľudskú emóciu, úprimnú túžbu nadmieru sa angažovať v prospech niekoho, alebo niečoho, čo sami pokladáme za mimoriadne významné. Samé o sebe ide o neutrálny výraz, dôležité totiž je, v prospech čoho a ako sa táto horlivosť použije. Podľa toho môže byť horlivosť pozitívna, no i negatívna. Jakub tu má na mysli horlivosť náboženskú a jej negatívne dôsledky. Preto jej dáva prívlastok horkosti, a k tomu aj ďalšiu veľmi nebezpečnú charakteristiku, rivalitu, obrazne vyjadrené ako „hašterivosť v srdci“. Jakub pranieruje presne tú zakomplexovanú, navonok vášnivú zbožnosť, ktorá si musí neustále dokazovať, že iba my sme tí správni, iba my máme pravdu a Boh je na našej strane. Takáto zbožnosť má neustále pocit, že na iných musí nadávať, znevažovať ich, zasahovať do ich slobody, len aby sa tá naša zbožnosť a jedinečnosť prejavila, čo možno najexpresívnejšie a nahlas.

Ako vidno, bratia a sestry, je to skutočne aktuálny, možno povedať, nadčasový pohľad na smutnú realitu života veriacich, a nielen kresťanov. Preto Jakub dodáva, že ak sa týmto chválime, ak je toto prejavom našej náboženskej identity, vtedy klameme proti pravde, pretože sa spoliehame na tú našu pozemskú, či priamo prízemnú múdrosť, ktorú pisateľ označuje prívlastkom „démonická“, čo by sme do dnešnej doby najlepšie preložili slovom „fanatická“. Náboženský fanatizmus je totiž skutočným prejavom démonity, to si treba

uvedomiť. Človeka totiž stále viac uzatvára do vykonštruovaného sveta a života v sebaklame, ktorého dôsledky sú tragické pre všetkých. Opäť nás to privádza k tomu, čo už Jakub povedal, že o Bohu iba a len hovoríme, no v skutočnosti nepočúvame, čo nám Božia vôľa všetkým hovorí. Výsledok je katastrofický, všade plno zmätku, nepokoj a všemožné prejavy zla páchaného človekom na človeku, iných živých bytostiach, vrátane prírody.

Jakub preto prechádza k charakteristike tej skutočnej múdrosti, ktorej prameňom je Stvoriteľ a Jeho zámer, ktorý sa realizuje v celom vesmíre od jeho počiatku. Vraví: ¹⁷ *Ale múdrosť, ktorá je zhora, je predovšetkým čistá, potom pokojamilovná, krotká, poslúšná, plná milosrdenstva a dobrého ovocia, nestranná, bez pokrytectva.* Tieto slová sú mimoriadne dôležité. Žiaden preklad pôvodného gréckeho textu do súčasných moderných jazykov nedokáže dostatočne vystihnúť pôvodný význam jednotlivých slov, ktorými Jakub Božiu múdrosť charakterizuje. Je preto dôležité tieto grécke pojmy bližšie vysvetliť.

Božia múdrosť, teda múdrosť *zhora* je charakterizovaná v prvom rade ako *hagné*, čo znamená *svätá*, teda tá, ktorá pochádza od Stvoriteľa. Je preto rýdzo čistá, čo je metafora vyjadrujúca tie najlepšie úmysly a zámery. Súčasne je *eireniké*, čo znamená, že je pokojná a mierumilovná. Jej aplikovaním teda nemožno spôsobiť žiadne násilie, či zmätok. Zároveň sa tým vyjadruje, že iba pokojom a v pokoji

je možné dosiahnuť zdarný, všeobecne prospešný výsledok. Tretiu charakteristickú vlastnosť múdrosti *zhora* Jakub nazýva *epieikés*, *zdvorilá*. Božia múdrosť má úctu voči ostatným. Jakub pokračuje a Božiu múdrosť ďalej charakterizuje ako *eupeithés*. Táto vlastnosť je najprevratnejšia, pretože poukazuje na to podstatné, na samotnú esenciu toho, čím možno Božiu múdrosť odlišiť od tej prízemnej, živočíšnej, pudovej a démonickej a čo súčasne, ak sa tejto vlastnosti sami v plnosti otvoríme, nás dokáže naučiť skutočnej láske. Múdrosť *zhora* nie je uzatvorená do vlastného poznania, ale je otvorená iným názorom, je vždy pripravená počúvať iných, zaujímať sa o to, ako to myslia. Tým privádza k uzmiereniu, pretože má tendenciu, ak je treba, *nechať sa v dobrom presvedčiť* a ustúpiť zo svojej pozície. Napokon, Jakub charakterizuje Božiu múdrosť ako *adiakritos* a *anypokritos*, čo znamená, že je bez predsudkov a nepokrytecká.

Čo k tomu dodať, bratia a sestry? Táto charakteristika je nielen výstižná, no zároveň nám pomáha porozumieť samotnej podstate a obsahu viery v jediného Boha. Nastavuje nám, všetkým bez rozdielu, čisté zrkadlo, v ktorom sa vidíme takí, akí v skutočnosti sme. No ponúka nám súčasne aj východisko, vypočúť Božie pozvanie vytrvalo sa tejto múdrosti učiť a v dobrom ju zužitkovať v našom každodennom živote. Vždy máme možnosť porovnať naše správanie a jeho dôsledky s vlastnosťami múdrosti *zhora*, či a do akej miery mu zodpovedajú a sú s nimi kompatibilné.

Jakub končí slová ponaučenia, ktoré adresuje rozhádanému spoločenstvu veriacich logickým a zásadným vyjadrením: *A ovocie spravodlivosti rozsieva sa v pokoji tým, čo tvoria pokoj*. Je to Boh, kto dáva zo svojej lásky a milosti človeku všetky predpoklady šíriť svojim myslením a správaním, lásku, milosrdenstvo a pokoj. Zároveň je to však aj naše poslanie, ku ktorému sme všetci pozvaní, preto by sme ho mali brať ako povinnosť. Aj napriek tomu, že svet, v ktorom žijeme je stále zjazvený modloslužbou – zvrátenou ľudskou túžbou hermeticky uzavrieť Hospodina a Jeho svätú vôľu do schém a konštruktov obmedzujúcich Božiu suverenitu a majestát, aj napriek tomu je tento svet Božím darom života. Nad ním, na ňom a v ňom budú a už aj sú zverejňované nároky a vlastnícke práva Najvyššieho, ktorý nám všetkým dáva mandát odpovedať na Jeho výzvu náležite a správne – uplatňovaním múdrosti *zhora*, to znamená kvalitou života, ktorý si žiada celého človeka v službe Bohu a všetkým ľuďom bez rozdielu, bez strachu a obáv, že prideme o kúsok toho nášho pohodlia, v pevnej viere, že všetky nové veci, ktoré Hospodin v tomto svete koná, sú v prospech nás všetkých a v konečnom dôsledku, v prospech celého tohto sveta. Amen.